

С Елс де Хрун,
депутат в Европейския парламент,
разговаря Екатерина Бончева

ЕВРОПА НАСТОЯ ЗА ДОСИЕТАТА

Холандката Елс де Хрун е депутат от групата на зелените в Европейския парламент. Тя е член на Комисията за граждански права и свободи, правосъдие и вътрешни работи, на Комисията по петициите, както и на Съвместния парламентарен комитет ЕС-България. Елс де Хрун е изявен защитник на правата на малцинствата. Елс де Хрун бе у нас заради мащабна конференция, посветена на отварянето на архивите на бившите комунистически специални служби.

– Откъде дойде вашият интерес към България?

– Аз бях писателка и писах книга, чието действие се развива в Македония. Тогава разбрах, че произходът на богомилството е в България. Страната ви ми стана интересна и заради политическите събития от последните години. Като евродепутат обаче вече гледам на нея не само с очите на писателя.

– Ако сега напишете книга за България, какво заглавие бихте ѝ сложили?

– Сложен въпрос, защото България е инте-

ресна държава с интересна съдба. Може би все пак бих нарекла новата си книга за вас, книга, която за съжаление нямам време да започна да пиша „България между Изтока и Запада“.

– Късно ли е сега, 15 години след началото на прехода, да се опитваме да решим проблема с архивите на разузнавателните служби?

– За първи път говорих за архивите на бившата ДС през март т.г. Заедно с колеги от Европейския парламент бяхме през пролетта у вас. Тогава ясно казах, че България има много проблеми, но има един, който е ключ към всички останали. И това е проблемът с все още зат-

ворените архиви на бившата ДС. Ако той бъде решен, пътят ви към Европа ще е още по-ясно очертан. Отново дойдох в България в края на май с делегация на фракцията на зелените от Европейския парламент. Средахме се с министър Румен Петков. Лично аз му казах, че ако се отворят архивите на ДС, това ще е добър сигнал за Брюксел. Нещо повече, в разговора с министър Петков подчертах, че се подготвя голяма конференция с международно участие и ако

Евродепутатката Елс де Хрун сред участниците в конференцията „Паметта на миналото в името на бъдещето“ през юли в София

Автор

Екатерина Бончева

той предприеме действия за разкриване на документите на бившите специални служби, ще дойда специално и на тази конференция. Бях приятно изненадана, защото господин Петков ми каза, че няма да чакаме много и той ще отвори всички архиви. Разбрах, че той е започнал този процес. Обещанието да се отворят архивите е важно, но също е важен начинът, по който да се направи това.

– Запозната ли сте как от май досега тече този процес?

– Чух, че са били направени определени неща, но също така разбрах, че има трудности, защото не всички архиви са на едно място. Разпръснати са в различни служби и не всички шефове на тези служби имат желание да предоставят документите. Отварянето на архивите обаче не може да става избирателно. Както в съседните ви държави, така и вие трябва напълно да разкриете и прочетете миналото си.

– Знаете ли, че това, което отсъства в България, е ясна политическа воля и дори сега да се отворят архивите?

– Мисля, че начинът, по който започнахте да отваряте тези документи – а именно вадейки отделни досиета на отделни хора, не е добър. Но от друга страна си давам сметка, че колкото и парадоксално да звучи, все отнякъде трябва да се започне. Един такъв мъчителен процес не може да мине без проблем и скандали.

„Отварянето на архивите обаче не може да става избирателно. Както в съседните ви държави, така и вие трябва напълно да разкриете и прочетете миналото си“

– А какъв е начинът, при положение, че сме закъснели с цели 15 години?

– Има една хубава поговорка – по-добре късно, отколкото никога. Мога да проявя разбиране, че ако архивите се отворят избирателно, този, за когото се знае, че е бил сътрудник, се чувства дискриминиран по някакъв начин. Въпреки това намирам инициативата на министър Петков за смела. Защото от мъчителната история, която се случи през май, се стигна до факта, управляващата коалиция да

декларира, че е за отварянето на архива. Зная, че има хора и против, но ако архивите останат затворени, шантажите с миналото ще продължат. За една демокрация е важно да има истинска независимост. Без независимост няма демокрация. Аз мисля, че това е неизбежна стъпка. Ако трябва да бъде изградена една прозрачна демокрация, миналото трябва да бъде добре познато, защото само така може да се познава настоящето. Освен политическа воля обаче

Директорът на дирекция „Информация и архив“ в МВР Иван Комитски обяви, че архивите на ДС, които не съдържат класифицирана информация, вече са достъпни за гражданите

„Има папка „Гоце“ в архивите на разузнавателната служба. Тя съдържа информация за мен и нищо друго, нито ред, нито знак от мен“, заяви президентът Георги Първанов в края на юни

трябва да има и добри правила, добър закон за отваряне на архивите.

– Знаете ли, че излезе информация, че президентът Първанов е бил сътрудник на бившите комунистически служби с псевдоним „Гоце“?

– Мисля, че хората на Запад трябва да разбират, че в една комунистическа държава не е било лесно да не бъдеш комунист.

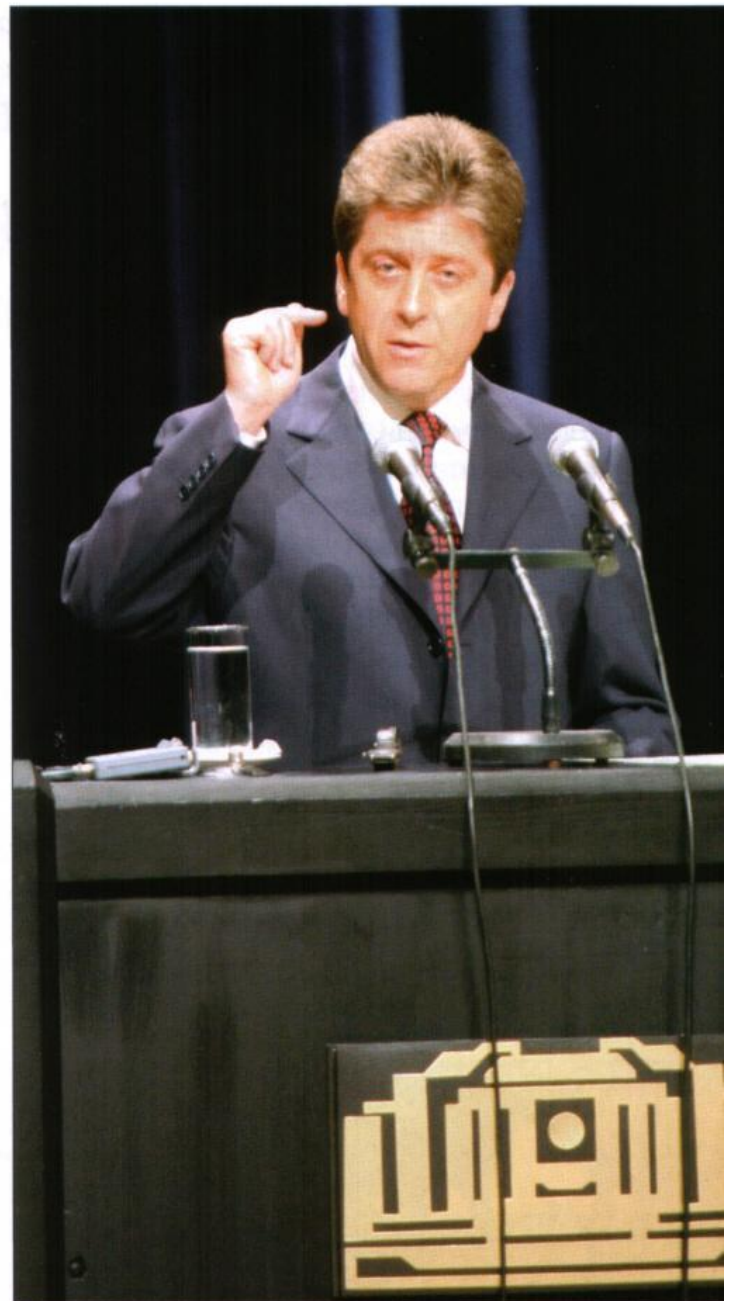
– Но е било възможно да не бъдеш комунист.

– Било е възможно, разбира се, човек да се държи настрана от този апарат. Но да се върнем към Гоце. Чух, че наскоро в Полша от висок пост е бил освободен човек не заради връзката си с комунистическите служби, а защото е излъгал, че не е бил свързан с тях. Едва ли е възможно всички виновни за миналото да бъдат наказани. Но когато човек заема висок пост, трябва да си зададем въпроса, хората, които в миналото са били свързани с тези служби, достойни ли са сега за тези постове.

– През септември т.г. очакваме последния мониторингов доклад от страна на ЕК за членството на България в ЕС. Ще настоявате ли в него да бъде включена специална препоръка за пълното отваряне на архивите на бившата Държавна сигурност?

– Европейската комисия е удовлетворена,

Журналистът Георги Коритаров бе сред обявените от министър Румен Петков бивши сътрудници на Държавна сигурност

че в България е взето принципно решение за отваряне на архивите. Аз не съм наивна и помня как Румен Петков миналата есен направи един обществен съвет към МВР и в него покани генерали от бившата ДС. Това не съм го забравила и му припомних по време на срещата ни за това негово действие. Моят начин на изразяване в такива случаи е директен. Освен това смятам, че и Западът изостави Изтока в беда. И затова често се възмуствам от мои колеги в Европейския парламент, когато забравят, че техните народи бяха освободени от нацисткия тоталитаризъм, но на Изток останаха други народи, които умираха в концентрационни лагери при комунистическия тоталитарен режим. Ще настоявам твърдо в препоръките на Европейската комисия към България да се впише отварянето на архивите на комунистическите тайни служби. ■